

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
управління та адміністрування

Завідувач кафедри Світлана ОСИПЕНКО
протокол № 1 від 01 вересня 2025 р.

Назва освітнього компонента (обов'язковий /вибірковий)	Управління ризиками Обов'язковий
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	D3 Менеджмент
Назва освітньої програми	Менеджмент підприємств і організацій
Рік викладання Семестр	2025-2026 6 семестр
Викладач	Захарова Наталя Юріївна, кандидат економічних наук, доцент
Профайл викладача	https://fim.mdpu.org.ua/zaharova-natalya-yuriyivna/ https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=qDEuPckAAAAJ&view_op=list_works
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	+380675978291 Zaharova_Natalya@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, WhatsApp, e-mail
Сторінка освітнього компоненту на сайті центру дистанційних освітніх технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5958

Анотація до освітнього компонента

ОК «Управління ризиками» спрямований на ознайомлення здобувачів з теоретичними та методологічними основами ідентифікації ризику та управління ним, набуття практичних навичок вимірювання ступеня ризику та вибору способу його зниження. Сучасний менеджер зобов'язаний володіти навичками формування комплексних систем управління, в тому числі і ризиками, створювати та наділяти функціями структурно-організаційний механізм ризик-менеджменту, що приносить позитивні результати.

Навчальний матеріал ОК «Управління ризиками» викладається у 7 темах, які розкривають сутність основних складових курсу.

ОК «Управління ризиками» спрямована на формування фахових компетенцій щодо володіння технологіями здійснення управлінського впливу та прийняття рішень в умовах невизначеності і ризику задля забезпечення ефективного розвитку організації.

Мета та завдання освітнього компонента

Метою викладання освітнього компонента є формування у здобувачів освіти системного розуміння природи ризику, його видів, факторів виникнення та наслідків, а також набуття знань, умінь і навичок з управління ризиками у різних сферах діяльності організації.

Основним завданням є опанування теоретичних та методичних підходів до ідентифікації та оцінювання ризиків на всіх рівнях з використанням певних моделей, технологій, способів; набуття навичок обґрунтування управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу
- ЗК4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК11.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК12.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (СК)

- СК2.** Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
- СК3.** Здатність визначати перспективи розвитку організації
- СК5.** Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.
- СК6.** Здатність діяти соціально відповідально і свідомо
- СК7.** Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.
- СК10.** Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
- СК12.** Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних цілей сталого розвитку, які формуються в освітньому компоненті

Якісна освіта, гідна праця та економічне зростання, партнерство заради сталого розвитку.

Програмні результати навчання

P4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

P6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень

P8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

P11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Комунікація
2. Критичне мислення
3. Вирішення проблем
4. Прийняття рішень
5. Емоційний інтелект
6. Робота в режимі невизначеності

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Практика	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	20	40	90	-	150/5 кр.
Кількість годин <i>Заочна форма</i>	8	10	132	-	150/5 кр.

Підсумковий контроль – екзамен

Політика освітнього компонента

Під час занять заохочується активна участь здобувачів у виконанні практико-орієнтованих завдань, що забезпечує створення умов для формування практичних умінь і навичок у сфері фінансового менеджменту. Освітній процес вибудовується на засадах студентоцентрованого

підходу. Оцінювання результатів навчання здійснюється з урахуванням пізнавальної активності, креативності та рівня глибини опанування матеріалу.

У процесі засвоєння курсу обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності. Роботи повинні відображати оригінальні дослідження, розрахунки або авторські висновки здобувачів. Недотримання вимог академічної доброчесності може проявлятися у відсутності належних посилань на використані джерела, фабрикуванні чи підробці матеріалів, списуванні (зокрема із застосуванням мобільних пристроїв), а також у втручанні в результати роботи інших студентів. Виявлення таких порушень є підставою для незарахування роботи викладачем. У випадках виявлення плагіату здобувач зобов'язаний повторно виконати відповідне завдання.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)

<https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

Структура освітнього компонента

ПЕРЕЛІК ТЕМ (МОДУЛІВ)	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ДЕННА ФОРМА				КІЛЬКІСТЬ ГОДИН ЗОЧНА ФОРМА				РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА
	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	Л	ПР	СР	ВСЬОГО	
БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ. МЕТОДИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ									
Тема 1. Сутність ризиків, їх класифікація та основи управління	2	4	13	19	2	2	15	19	1, 2, 5, 6, 7
Тема 2. Система кількісних оцінок ризику	4	6	13	23	2	2	19	23	1, 3, 5, 9, 10, 14
Тема 3. Застосування теорії ігор та методів експертного оцінювання ризиків	4	6	13	23	-	2	21	23	3, 8, 10, 14
БЛОК 2. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОКРЕМИМИ ВИДАМИ РИЗИКІВ									
Тема 4. Кредитні ризики	2	6	13	21	-	2	19	21	8, 11, 12
Тема 5. Інвестиційні ризики	2	6	13	21	2	-	19	21	5, 6, 12
Тема 6. Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання	4	6	13	23	2	2	19	23	6, 11, 12, 13
Тема 7. Ризики на іпотечному ринку	2	6	12	20	-	-	20	20	10, 12, 13, 14
Усього	20	40	90	150	8	10	132	150	

Програма освітнього компонента

БЛОК 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ. МЕТОДИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ

ТЕМА 1. Сутність ризиків, їх класифікація та основи управління

Сутнісна характеристика ризиків та джерел їх виникнення. Невизначеність та її види. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Зв'язок невизначеності та ризику. Фактори, які впливають на рівень ризику.

Класифікація ризиків та їх сутність. Критерії та принципи класифікації економічних ризиків. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності. Функції ризику.

Зміст управління ризиком. Сутність та функції ризик-менеджменту. Переваги використання ризик-менеджменту. Ментальні пастки, що перешкоджають ризик-менеджменту

ТЕМА 2. Система кількісних оцінок ризику

Кількісна оцінка економічних ризиків. Оптимальна стратегія. Сутність статистичного методу. Критерії та визначення ступеня та міри економічного ризику. Використання методу дерева рішень для управління ризиками. Метод аналізу доцільності витрат, його сутність, переваги та недоліки. Сутність та значення методу експертних оцінок. Сутність, основні етапи та умови застосування методу аналогів. Сутність аналітичного методу. Сутність методу аналізу чутливості, Метод аналізу сценаріїв та його сутність. Імітаційне моделювання в оцінці економічних ризиків.

ТЕМА 3. Застосування теорії ігор та методів експертного оцінювання ризиків

Теорія ігор. Сутність теоретико-ігрової моделі. Платіжна матриця. Оптимальна стратегія. Нижня та верхня ціна гри. Статичні ігри в умовах ризику та невизначеності. Економічне середовище у ролі гравця. Поняття інформаційної ситуації та її характеристика. Критерій Вальда. Критерій Севіджа. Критерій Гурвіца. Критерій Лапласа. Критерій максимальної ймовірності. Критерій математичного очікування.

Експертне оцінювання ризиків. Вимоги до експертів. Мозкова атака. Анкетування. Метод SEER. Метод векторів переваги. Дискусія. Психологічні помилки при проведенні експертного оцінювання ризиків.

БЛОК 2. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОКРЕМИМИ ВИДАМИ РИЗИКІВ

ТЕМА 4. Кредитні ризики

Сутність і види кредитного ризику. Управління кредитним ризиком банку та характеристика основних етапів. Збалансування співвідношення “ризик – доходність”. Специфіки кредитного ризику як об'єкта управління. сутність з погляду управління кредитним ризиком “коефіцієнтів стандартів”.

Порівняльний аналіз методик оцінки кредитного ризику. Карта ризиків. Планування кредитної діяльності. Кредитне страхування та його типи.

ТЕМА 5. Інвестиційні ризики

Інвестиційні ризики та особливості їх оцінки Сутність інвестиційних ризиків. Види ризиків при оцінці проектів. Методи аналізу ризиків проектів. Аналіз чутливості проекту. Перевірка стійкості проекту. Аналіз альтернативних сценаріїв розвитку проекту. Аналіз дерева рішень. Методи зниження інвестиційних ризиків.

ТЕМА 6. Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання

Ризик неплатоспроможності. Причини виникнення ризику неплатоспроможності підприємства. Ліквідність балансу. Поняття «ліквідність» і «платоспроможність». Платіжні зобов'язання.

Модель оцінки ризику ліквідності за допомогою абсолютних показників. Коефіцієнтний аналіз. Метод аналізу доцільності витрат. Модель оцінки ризику фінансової стійкості підприємства. Інтегральна оцінка рівня фінансового ризику.

Однофакторний та багатофакторний дискримінантний аналіз. Західні і вітчизняні моделі оцінки. Умови застосування та його ефективність.

ТЕМА 7. Ризики на іпотечному ринку

Ризики в іпотечному кредитуванні. Ризики відносно заставленої нерухомості. Страхування як інструмент зниження ризиків іпотечного кредитування.

Методи аналізу та оцінки іпотечних ризиків. Модель CAMEL. Модель CAMPARI. Модель PARSER . Модель Scoring . Ідентифікація та оцінка іпотечних ризиків.

Загальні та специфічні ризики іпотеки. Механізми оптимізації іпотечних ризиків. Методи зниження та мінімізації ризиків.

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1	На базі обраного підприємства скласти перелік основних ризиків, що можуть виникати у фінансовій, виробничій, кадровій, правовій та інших сферах та обґрунтувати практичні підходи й рекомендації до управління ними
2	На основі Allianz Risk Barometer розглянути ТОП-10 найбільших ризиків і надати їх характеристику.
3	Підготувати проекти/відео-презентації з актуальних проблем фінансового менеджменту та захистити їх
4	За обраною темою згідно до питань, винесених на самостійне опрацювання, розробити схеми або таблиці, що розкривають їх сутність

Схема курсу (теми для самостійного опрацювання)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
--	-------------------

Сутність ризиків, їх класифікація та основи управління	Життєвий цикл ризикової ситуації Оцінка ризиків за різними рейтингами Модель ALARP Міжнародні стандарти управління ризиками Ризик-апетит Ризик-орієнтоване управління
Система кількісних оцінок ризику	Ціна ризику Фактори впливу на ступінь підприємницького ризику Переваги і недоліки основних методів оцінки ризику Метод оцінки ризику «Краватка-метелик» Етичний вимір ризиків Паспорт ризику
Застосування теорії ігор та методів експертного оцінювання ризиків	Сфери застосування методу експертних оцінок Матриця жалю (втрат) Ігри двох осіб з нульовою сумою
Кредитний ризик	Фактори, які впливають на величину банківського кредитного ризику в залежності від типу позичальника Оцінювання кредитних ризиків малого і середнього бізнесу Кредитні ризики за деякими видами кредитування
Інвестиційний ризик	Метод урахування ризику у ставці дисконту Діаграма-торнадо Переваги і недоліки методів оцінки ризиків інвестиційних проєктів
Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання	Причини виникнення неплатоспроможності Інтегральні підходи до оцінки ризику неплатоспроможності Заходи щодо усунення проблеми неплатежів
Ризики на іпотечному ринку	Особливості функціонування ринку нерухомості Причини кризи іпотечного кредитування Моделювання іпотечного ринку Ризики інвесторів на первинному ринку нерухомості

Методи навчання та форми контролю у відповідності до програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
<p>Р4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p>	<p>опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, проблемний виклад, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних практичних завдань, самостійна робота студентів</p>	<p>Поточний контроль: усне опитування з певної проблеми, тестовий контроль, практичний контроль (розрахунок показників, практико-орієнтовані завдання), захист презентацій, самоконтроль</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий екзамен.</p>
<p>Р6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень</p>	<p>пояснення, спостереження і аналіз випадків, демонстрація, навчальні дискусії, аналітичний метод, частково-пошуковий метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, виконання індивідуальних практичних завдань, самостійна робота студентів</p>	<p>Поточний контроль: тестовий контроль, практичний контроль (розрахунок показників, практико-орієнтовані завдання), самоконтроль</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий екзамен.</p>
<p>Р8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації</p>	<p>пояснення, методи інтерактивного навчання, метод вправ, створення ситуації зацікавленості, демонстраційні методи, виконання індивідуальних завдань, проблемний виклад</p>	<p>Поточний контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних вправ, захист презентацій, підбір і проведення інтерактивних вправ.</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий екзамен.</p>
<p>Р11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p>	<p>пояснення, спостереження і аналіз випадків, демонстрація, навчальні дискусії, аналітичний метод, частково-пошуковий метод, створення ситуацій пізнавальної новизни, виконання індивідуальних практичних завдань, самостійна робота студентів</p>	<p>Поточний контроль: тестовий контроль, практичний контроль (розрахунок показників, практико-орієнтовані завдання), самоконтроль</p> <p>Підсумковий контроль: письмовий екзамен.</p>

Критерії оцінювання відповідно до форм і видів контролю

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ ОК) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань (залік (З)/екзамен (Е)).

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню		Частина 1. Теоретичні основи ризикології. Методи оцінки ризиків	Частина 2. Основи управління окремими видами ризиків
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):		
	Практико-орієнтовані завдання	10	10
	Тестування	5	5
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		
	На базі обраного підприємства скласти перелік основних ризиків, що можуть виникати у фінансовій, виробничій, кадровій, правовій та інших сферах та обґрунтувати практичні підходи й рекомендації до управління ними	10	
	На основі Allianz Risk Barometer розглянути ТОП-10 найбільших ризиків і надати їх характеристику	10	

Підготувати проєкти/відео-презентації з актуальних питань ризикології	5
Розробити схеми або таблиці за темою	5
Підсумковий контроль: екзамен (максимальний бал – 40)	40
Загальний бал (максимальний бал – 100)	100

Робота здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях з освітнього компонента оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Оцінювання видів навчальної діяльності здійснюється за шкалою «0», «1», «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти за окремими видами навчальних робіт, наведені у таблиці нижче.

Оцінювання окремих видів робіт

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Проекти/відео-презентації з актуальних проблем ризикології, розробка схем і таблиць	5 балів: – 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання (розрахунок показників, ситуаційні завдання, ідентифікація і вирішення проблем тощо) Самостійна робота практичного спрямування (скласти перелік ризиків, обґрунтувати підходи до управління ними, характеристика ризиків на основі Allianz Risk	10 балів: – 9-10 балів – завдання виконане самостійно, добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню, розраховує показники для обґрунтування управлінських рішень. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 7-8 балів – завдання виконані повністю, без допомоги викладача, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 5-6 Завдання виконане після консультації з викладачем і неповністю. В ході виконання завдання

Barometer)	<p>застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з декількох джерел. Має фрагментарні навички роботи з підручником, науковими джерелами. Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати його, але непослідовний у своїх висновках. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну.</p> <p>– 3-4 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач віддає перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань.</p> <p>- 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>– 0 балів – відповідь відсутня</p>
------------	--

Згідно Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладачем за освітнім компонентом визначено 3 види самостійної роботи (згідно орієнтовного переліку видів діяльності здобувача, які дозволяють продемонструвати досягнення результатів навчання, наведених в Положенні). Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті *Управління ризиками* є екзамен, на його складання надається 40 балів. Екзаменаційний білет включає 1 теоретичне питання (10 балів), практичне завдання (10 балів) та 20 тестових завдань (по 1 балу за відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Критерії оцінювання підсумкового контролю подано нижче:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
<p>Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	відмінно	9-10	36-40
<p>Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	добре	8	33-35

<p>Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.</p>	добре	6-7	30-32
<p>Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.</p>	задовільно	5	27-29
<p>Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.</p>	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в WhatsApp-групах.

Перелік рекомендованої літератури (основної і додаткової), електронних ресурсів, нормативних документів, публікацій з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет

Основна

1. Бугріменко Р.М., Смірнова П.В. Ризикологія: навч. посіб. Харків: ТОВ «Видавництво «Форт», 2022. 148 с.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. К.: ТОВ «Борисфен-М», 2016. – 336 с.
3. Економічні ризики: методи вимірювання та управління: Навчальний посібник / Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І.; за заг. ред. Скопенко Н.С. К. : НУХТ, 2021. 344 с.
4. Крамарчук С. В. Управління ризиками підприємства: навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 120 с.
5. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент: навч. посібник для студ. спец. 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків: НТУ «ХП», 2018. – 140 с
6. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» / М.О. Кравченко, К.О. Бояринова, К.О. Копішинська. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с.
7. Ястремський О.І. Основи теорії економічного ризику: Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: «АртЕк», 2017. 248 с.

Допоміжна

8. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент / М. В. Боровик ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 65 с.
9. Ігнашкіна Т.Б., Гончарук О.В., Кербікова А.С. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Ч.І: Навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2021. 106 с
10. Кігель В.Р. Ризикологія: теоретичні основи та прикладні задачі, моделі і методи [Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей]. К.: Міленіум, 2017. 230 с.
11. Кишакевич Б.Ю. Моделювання та оптимізація кредитних ризиків банку: монографія. Дрогобич: Коло, 2011. 412 с.

12. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
13. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня / Г. В. Демченко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 74 с.
14. Скрипник А.В. Ризикологія. Розділ 1. Кількісні оцінки ризику. Методичні розробки - К.: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. - 110 с.

Електронні ресурси:

1. Законодавство України. Верховна Рада України: офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт The World Economic Forum URL: <https://www.weforum.org/>
7. Allianz Risk Barometer. URL: <https://commercial.allianz.com/news-and-insights/reports/allianz-risk-barometer.html>

Повний список основної і додаткової літератури можна отримати у викладача або на сторінці дистанційної освіти <https://v.gd/Wxvnywy>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Natalia Trusova, Natalia Zakharova, Andrii Lysenko, Inna Kohut, Risk-orientated management in the sustainable economic system of united agricultural enterprises. Rivista di studi sulla sostenibilita. 2/2022, pp. 347-372, <https://www.francoangeli.it/riviste/SchedaRivista.aspx?IDArticolo=72501&idRivista=168&lingua=En>, DOI: 10.3280/RISS2022-002020
2. Захарова Н. Ю. Управління ризиками на підприємстві: сутність, підходи та методи. *Бізнес Інформ*. 2023. №1. С. 203–209. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-203-209>.
3. Захарова Н. Ю., Олійник В. В. Передумови актуалізації управління фінансовими ризиками підприємств. Управління соціально-економічним розвитком регіонів і держави : збірник матеріалів XVII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. А. В. Череп. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 276 с.
4. Захарова Н.Ю. Основи антикризового управління на підприємстві в умовах невизначеності. Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки). №1 (45). 2022. С.29-37.
5. Захарова Н.Ю. Підходи до управління ризиками підприємств в умовах цифрової трансформації бізнес-середовища. Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 23-24 квітня 2025 р Електронне видання у 2 т. / відп. ред. та упоряд. В. В. Храпкіна, К. В. Пічик – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2025. Т.1. – С. 426-428.